

Brüssel, 8. märts 2024
(OR. en)

7212/24

Institutsioonidevaheline
dokument:
2021/0414(COD)

SOC 161
EMPL 90
MI 238
DATAPROTECT 119
CODEC 644

MÄRKUS

Saatja:	Alaliste esindajate komitee (COREPER I)
Saaja:	Nõukogu
Eelmise dok nr:	7126/24
Komisjoni dok nr:	14450/21 - COM(2021) 762 final
Teema:	Ettepanek: EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV platvormitöö tingimuste parandamise kohta – <i>Lõpliku kompromissteksti käsitlemine kokkuleppe saavutamise eesmärgil</i>

I. SISSEJUHATUS

Komisjon esitas 9. detsembril 2021 direktiivi ettepaneku platvormitöö tingimuste parandamise kohta. Ettepanekuga soovitakse:

- 1) parandada platvormitöötajate töötingimusi, hõlbustades nende tööalase staatuse õiget kindlaksmääramist ümberlükatava õigusliku eelduse abil (II peatükk);

- 2) parandada platvormitööd tegevate isikute isikuandmete kaitset, parandades automaatsete seire- või otsustussüsteemide kasutamisel läbipaistvust, õiglust ja vastutust (III peatükk);
- 3) parandada platvormitöö läbipaistvust (IV peatükk) ning kehtestada teatavad õiguskaitsevahendid ja täitemeedmed (V peatükk).

Vastavalt asjakohastele õiguslikele alustele, st ELi toimimise lepingu artikli 153 lõike 2 punktile b koostoimes artikli 153 lõike 1 punktiga b ja artikli 16 lõikega 2, võtab nõukogu otsused vastu kvalifitseeritud häälteenamusega seadusandliku tavamenetluse kohaselt.

Tuginedes eesistujariikide Sloveenia ja Prantsusmaa tööle ning pärast Tšehhi eesistumisperioodil 2022. aasta detsembris tehtud esimest kokkuleppe saavutamise katset leppis nõukogu 7. juunil 2023 Rootsi eesistumise ajal kokku üldises lähenemisviisis¹.

Euroopa Parlament hääletas 2. veebruaril 2023 institutsioonidevaheliste läbirääkimiste alustamise poolt².

II. ÜLEVAADE OLUKORRAST

Ettepanekut on käsitletud kaheksal kolmepoolsel kohtumisel, millest esimene toimus 11. juulil 2023 Hispaania eesistumisperioodil. 12.–13. detsembril 2023 toimunud kuuendal kolmepoolsel kohtumisel suutsid kaasseadusandjad saavutada esialgse kokkuleppe³. COREPERi 22. detsembri 2023. aasta koosolekul ei leidnud see ettepanek siiski vajalikku toetust.

Eesistujariik Belgia alustas taas ettepaneku üle peetavaid läbirääkimisi, et jõuda kokkuleppele veel parlamendi praeguse koosseisu ametiajal. Belgiale anti COREPERi 26. jaanuari 2024. aasta koosolekul muudetud volitused,⁴ mis põhinesid suures osas detsembris saavutatud esialgsel kokkuleppel, järgides samas II peatüki sätete puhul üldise lähenemisviisi sätteid.

¹ Dok 10107/23.

² A9-0301/2022.

³ Dok 16187/23 + ADD 1 ja ADD 2.

⁴ Dok 5816/24 + COR1.

Parlament teatas 30. jaanuaril toimunud seitsmendal kolmepoolsel kohtumisel eesistujariigile, et selle põhjal ei ole võimalik kokkuleppele jõuda. Pärast keerulisi läbirääkimisi leppisid mõlema kaasseadusandja läbirääkimisrühmad 8. veebruaril 2024 toimunud kaheksandal kolmepoolsel kohtumisel kokku uues esialgses kompromisstekstis. See kokkulepe sisaldab alternatiivset lähenemisviisi õiguslikule eeldusele, mis jätab liikmesriikide otsustada, kuidas kehtestada oma riigisiseses õiguses tõhusa õigusliku eelduse kehtestamise kord. Teise esialgse kokkuleppe põhielemendid on esitatud allpool III osas.

Siiski jäi COREPERi 16. veebruari ja 8. märtsi 2024. aasta koosolekutel esialgse kokkuleppe toetamisest napilt puudu. Seetõttu viib eesistujariik küsimuse analüüsiks ministrite tasandile, eesmärgiga kokkuleppele jõuda.

III. 8. VEEBRUARI 2024. AASTA ESIALGSE KOKKULEPPE PÕHIELEMENDID

8. veebruari esialgse kokkuleppe tekst on esitatud käesoleva märkuse addendum'is 1. Allpool esitatud selgitustes viidatakse kõnealusele addendum'ile.

I peatükk. Üldsätted

I peatükk on jäänud igati kooskõlla üldise lähenemisviisi mõttega. Eesistujariik suutis tagada läbirääkimistel selle, et kogu I peatükk, eelkõige vahendajaid käsitlev artikkel 3 jääb samasse sõnastusse nagu nõukogu 26. jaanuari muudetud volitustes.

Asjaomases peatükis on konkreetselt sätestatud, et selleks, et vältida direktiivi sätetest kõrvalehoidmist vahendajate kasutamise kaudu, on liikmesriigid kohustatud tagama, et kui digitaalne tööplatvorm kasutab vahendajaid, on platvormitööd tegevatel isikutel, kellel on vahendajaga lepinguline suhe, käesoleva direktiivi kohaselt samal tasemel kaitse kui platvormitööd tegevatel isikutel, kellel on otsene lepinguline suhe digitaalse tööplatvormiga (artikkel 3). Selleks peavad nad kehtestama asjakohased mehhanismid, mis hõlmavad asjakohasel juhul solidaarvastutuse süsteeme.

II peatükk. Tööalane staatus

Üldise lähenemisviisiga võrreldes tehti kõige suuremaid muudatusi tööalast staatust käsitlevas II peatükis. Pärast seda, kui parlament keeldus 26. jaanuari muudetud volituste alusel läbirääkimisi jätkamast, osutus kokkuleppe saavutamiseks vajalikuks teistsugune lähenemisviis õigusliku eelduse suhtes. See lähenemisviis, millel põhineb 8. veebruari esialgne kokkulepe, tugineb liikmesriikide kohustusele kehtestada tõhus ümberlükatav õiguslik eeldus töötamise kohta, selle asemel et õigusliku eelduse mehhanism üksikasjalikult ette kirjutada (artikli 5 lõiked 1 ja 2).

Seetõttu vastutavad õigusliku eelduse korra kehtestamise eest liikmesriigid. See tähendab, et liikmesriikidel on eelduse mehhanismi määratlemisel kaalutusõigus. Samuti nähakse selles ette, et liikmesriigid vastutavad selle kindlakstegemise eest, kas on leitud piisavalt selliseid kontrolli ja juhtimisega seotud fakte, mille tõttu tuleb õiguslikku eeldust kohaldada.

Selles raamistikus jääb liikmesriikidele kohustus tagada tulemuse saavutamine, mis tähendab, et õiguslik eeldus on *tõhus* selliselt, et see kujutab endast menetluse lihtsustamist platvormitööd tegevate isikute jaoks. Tõhususe mõistet on täpsustatud põhjenduses 32, milles on märgitud, et ühelt poolt peab õiguslik eeldus muutma platvormitööd tegeva isiku jaoks selle eelduse kasutamise tegelikult lihtsamaks ning teiselt poolt ei tohiks õiguslikust eeldusest tulenevad nõuded olla koormavad ja peaksid leevendama raskusi, mida platvormitööd tegevad isikud kogevad töösuhte olemasolu tõendamiseks vajalike tõendite esitamisel.

Lõpliku otsuse tegemine õige tööalase staatuse kohta, nagu see on liikmesriikides kehtivates õigusaktides, kollektiivlepingutes või tavades määratletud, võttes arvesse Euroopa Kohtu praktikat, kuulub endiselt riigisisese õiguse alla.

Nagu üldises lähenemisviisiski, sätestatakse ümberlükkamist käsitlevates õigusnormides, et juhul, kui digitaalne tööplatvorm lükkab ümber õigusliku eelduse, et asjaomane lepinguline suhe ei ole liikmesriikide määratletud töösuhe, siis tõendamiskohustus lasub sellel digitaalsel tööplatvormil.

Kooskõlas üldise lähenemisviisiga jäeti alles reegel, et õiguslikku eeldust tuleks kohaldada kõigis asjakohastes haldus- või kohtumenetlustes, kus on kaalul platvormitööd tegeva isiku tööalase staatuse õige kindlaksmääramine, koos maksu-, kriminaal- ja sotsiaalkindlustusmenetluste suhtes kehtiva erandiga (artikli 5 lõige 3).

Riigi pädevad asutused on kohustatud meetmeid võtma, kui nad leiavad, et platvormitööd tegev isik võib olla valesti liigitatud. Neil on võetavate meetmete valikul siiski kaalutusõigus (artikli 5 lõige 5). Seepärast võivad riigi pädevad asutused võtta asjakohased meetmed *või* algselt menetluse.

Samamoodi vastutavad liikmesriikide ametiasutused otsuse eest viia läbi, *kui see on asjakohane*, kontrolle ja inspekteerimisi, kui riigi pädev asutus on kindlaks teinud platvormitööd tegeva isiku tööalase staatuse. See vastab 26. jaanuari muudetud volitustele ja annab riigi pädevatele asutustele suure kaalutusõiguse.

III peatükk. Algoritmiline juhtimine

Algoritmilist juhtimist käsitlev peatükk jäi 26. jaanuari muudetud volitustega võrreldes samaks. See sisaldab vajalikke kaitsemeetmeid, et kaitsta platvormitööd tegevaid isikuid riskide eest, mis on seotud artikli 2 lõike 1 punktides 8 ja 9 määratletud automaatsete seire- ja otsustussüsteemide kasutamisega. Need kaitsemeetmed hõlmavad eelkõige järgmist:

- Keeld töödelda teatavat liiki andmeid, näiteks platvormitööd tegeva isiku emotsionaalset ja psühholoogilist seisundit käsitlevaid isikuandmeid, või mõnel konkreetsel eesmärgil, näiteks biomeetriliste andmete töötlemine isiku tuvastamiseks või isikuandmete töötlemine, et prognoosida põhiõiguste kasutamist (artikkel 7).
- Platvormitööd tegevate isikute ja nende usaldusisikute automaatsete seire- ja otsustussüsteemide suurem läbipaistvus (artikkel 9).
- Inimjärelevalve automaatsete seire- ja otsustussüsteemide üle, sealhulgas iga kahe aasta järel toimuva hindamise abil ja spetsiaalse kvalifikatsiooniga töötajate poolt, kellel on volitused automaatsete otsuste tühistamiseks ning kellel on erikaitse (artikkel 10).
- Otsused platvormitööd tegeva isiku lepingulise suhte või konto peatamise või lõpetamise või sellele piirangute kehtestamise kohta või muud samaväärse kahjuliku mõjuga otsused teeb inimene (artikli 10 lõige 5).
- Õigus automaatsetes seire- ja otsustussüsteemides tehtud otsuste läbivaatamisele inimese poolt, sealhulgas õigus pöörduda kontaktisiku poole ja saada kirjalik põhjendus (artikkel 11).
- Kohustus hinnata automaatsetest seire- või otsustussüsteemidest tulenevaid riske töötajate ohutusele ja tervisele (artikkel 12).

IV peatükk. Platvormitöö läbipaistvus

Platvormitöö läbipaistvust käsitlev peatükk jäi 26. jaanuari muudetud volitustega võrreldes samaks. Selles nõutakse, et digitaalsed tööplatvormid deklareeriksid platvormitöötajate tehtud töö (artikkel 16), ning see sisaldab sätet, et teatavat liiki teave platvormitööd tegevate isikute kohta tuleb teha kättesaadavaks pädevatele asutustele ja platvormitööd tegevate isikute usaldusisikutele (artikkel 17).

V peatükk. Õiguskaitsevahendid ja nõuete täitmise tagamine

Selles peatükis sätestatakse eelkõige platvormitööd tegevate isikute õigus õiguskaitsele (artikkel 18), usaldusisikute võimalus osaleda menetluses direktiivist tulenevate õiguste täitmise tagamiseks (artikkel 19), spetsiaalse ja kaitstud suhtluskanali loomine platvormitööd tegevatele isikutele (artikkel 20), liikmesriikide kohtute võimalus nõuda digitaalselt tööplatvormilt menetluse seisukohast oluliste tõendite avaldamist (artikkel 21) ning tõhusad, hoiatavad ja proportsionaalsed karistused, mida kohaldatakse direktiivi sätete kohaselt vastu võetud liikmesriigi sätete rikkumise korral (artikkel 24).

Ainus muudatus selles peatükis võrreldes 26. jaanuari muudetud volitustega oli artiklisse 24 uue lõike 3 lisamine. Selle sättega nähakse ette erinevate liikmesriikide pädevate asutuste koostöö Euroopa Komisjoni toetusel, vahetades asjakohast teavet ja parimaid tavasid õigusliku eelduse rakendamise kohta.

VI peatükk. Lõppsätted

26. jaanuari muudetud volitustega võrreldes tehti selles peatükis vaid väikesi muudatusi.

IV. KOKKUVÕTE

Eesistujariik leiab, et käesoleva märkuse *addendum*'is I esitatud esialgne kokkulepe loob platvormitöö jaoks usaldusväärse ja tasakaalustatud õigusraamistiku.

Ühelt poolt pakub see platvormitööd tegevatele isikutele tugevat kaitset vale iseenda tööandjaks liigitamise vastu; selles käsitletakse liidu õiguses esimest korda automaatsete seire- ja otsustussüsteemide kasutamisega seotud probleeme; see tagab läbipaistvuse ja reguleerib nende süsteemide kasutamist, muudab platvormitöö läbipaistvaks isegi piiriülestes olukordades ning annab platvormitööd tegevate isikute usaldusisikutele tugeva rolli.

Teisest küljest nähakse sellega ette selge õigusraamistik, mis aitab kaasa liikmesriikide õigusaktide ühtlustamisele, millega tagatakse digitaalsetele tööplatvormidele vajalik õiguskindlus ja edendatakse seega digitaalsete tööplatvormide kestlikku kasvu.

Samal ajal järgitakse 8. veebruari esialgses kokkuleppes üldise lähenemisviisi mõtet ja see vastab suures osas alaliste esindajate komitee poolt 26. jaanuaril 2024 antud muudetud volitustele.

Eesistujariik kutsub ministreid üles andma võimaluse sellele murrangulisele õigusaktile, milles käsitletakse eeskujulikul viisil paljusid töökoha digitaalse revolutsiooniga seotud riske, ning mitte enam viivitama selle jõustamisega.

Nõukogul palutakse:

- leppida kokku käesoleva märkuse *addendum*'is 1 esitatud lõplikus kompromisstekstis ning
- volitada eesistujariiki teavitama Euroopa Parlamendi tööhõive- ja sotsiaalkomisjoni esimeest kirjalikult sellest, et kui Euroopa Parlament võtab kooskõlas ELi toimimise lepingu artikli 294 lõikega 3 esimese lugemise seisukoha vastu täpselt käesoleva märkuse *addendum*'is esitatud kompromissteksti kujul (tingimusel, et mõlema institutsiooni õiguskeeleeksperdid kõnealuse teksti läbi vaatavad), kiidab nõukogu kooskõlas ELi toimimise lepingu artikli 294 lõikega 4 Euroopa Parlamendi seisukoha heaks ning õigusakt võetakse vastu Euroopa Parlamendi seisukohale vastavas sõnastuses.
